

PRŮVODCE I CESTOPIS, FOTOGRAFIE, LINKY NA VIDEO, MAPY NP, PRAKTICKÉ RADY, INFORMACE O ZVÍŘATECH...

VELKÉ PUTOVÁNÍ NÁRODNÍMI PARKY A CHRÁNĚNÝMI OBLASTMI v KENI

PETR HEJNA

Petr Hejna

**VELKÉ PUTOVÁNÍ
NÁRODNÍMI PARKY
A CHRÁNĚNÝMI OBLASTMI
V KENI**

**PRŮVODCE I CESTOPIS, BAREVNÉ FOTOGRAFIE,
LINKY NA VIDEO, MAPY NP, PRAKTICKÉ RADY,
INFORMACE O ZVÍŘATECH...**

Karibu Kenya!

(Welcome to Kenya!, neboli: Vítejte v Keni!)

a hlavně:

Hakuna matata, tedy no problem, klídek, pohoda...

Úvod od milovníka Afriky (ale i naší země a celé planety)

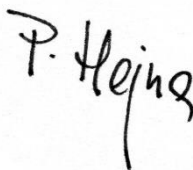
Po poslední cestě k rovníku v lednu a únoru 2024 jsem se rozhodl vrátit k tématice rovníkové Afriky, která byla i ústředním bodem mé knížky Afrika legend a skutečnosti, stavící především na autorských bajkách, motivovaných návštěvami v tomto neskutečného života plném světadílu. Tentokrát slovem, obrazem i linky na videa představím nejzásadnější z NP a rezervací Keni, nebudou chybět informace o zvířatech, mapky a historie parků, slovníček svahilštiny, rady na cestu a další praktické informace.

Jak zmiňuji již v předmluvě mých bajek – Afrika je místo, které kdo jednou navštíví, tomu se usadí v srdci touha po dalších návratech. Je to, jako ocitnout se přímo v pohádkové nebo dobrodružné knížce, kde svět zvířat je doslova na dosah. Je to navíc svět plný barev a úsměvů lidí, kteří žijí v naprosté chudobě oproti blahobytem oplývajícímu vyspělému okolnímu světu, ba i oproti neustále často nespokojeným domorodcům v kotlině české.

Slovem, fotografiemi i obrázky pohyblivými barevnými tedy seznámím s mnoha vybranými místy jedné ze zemí takzvaného černého kontinentu. Dojde například na lokality, kde se odehrával skutečný příběh lvice Elsy, kde se natáčel film Vzpomínky na Afriku, nebo která byla inspirací pro animovaný film Lví král. Jedná se o národní parky, národní rezervace i chráněná území – právě tam například žijí, přísně střežené, poslední dvě samice nosorožce bílého severního a nachází se hrob posledního samce tohoto druhu Sudána, léta žijícího u nás ve Dvoře Králové, kam ho v roce 1975 dovezl ing. Josef Vágner. Milovníci Jára Cimrmana jistě ocení neskrývané nadšení z překročení rovníku, kdy v jednu chvíli míří cestovatel na severní polokouli a po otočce na jižní.

Během psaní knížky jsem se k předmluvě vrátil a doplňuji do ní, že zčásti bude tento průvodce vlastně i cestopisem, jelikož se mi průběžně logicky vybavily některé momenty z cest. Tyto osobní zážitky jsem pojmenoval ustáleným rčením „Veselé historky z natáčení“, i když se vždy o humor jednat nemusí.

V Třebkově LP 2024, měsíce března

KEŇA

Úvodem se sluší prohodit obecně pár slov o zemi, jejíž divoké přírodě je tato knížka – průvodce pro zvědavé i potenciální návštěvníky, prioritně věnována.

Historie

Jelikož se nejedná o hodinu dějepisu, postačí nastínit běh času nad rovníkem ve výrazné zkratce. Protože Afrika je často označována za kolébkou lidstva, je patrné, že dávné osídlení předky dnešních lidí zde bylo archeologicky doloženo – konkrétně se jedná o nálezy z okolí jezera Turkana ve Velké příkopové propadlině (obdobně jako v Tanzanii v rokli Olduvai), které doložily výskyt našich předků od hominidů před čtyřmi miliony let po člověka vzpřímeného před cca dvěma miliony let.

Protože Keňa leží na východním pobřeží Afriky, vodní trasy po Indickém oceánu sem jako první přivedly v 8. století arabské obchodníky, portugalsí mořeplavci sem dorazili ve století patnáctém a v době, kdy Evropa se stávala barokní, tedy v 17. století, se zde vlády ujali Osmané.

Ve století páry, tedy devatenáctém, propachtoval sultán ze Zanzibaru své pevninské pozemky Britům, kteří zde vyhlásili roku 1920 britskou korunní kolonii. Ovšem ani to nebylo na věčné časy a nikdy jinak, po represích proti původnímu obyvatelstvu se vzedmul odpor, známý jako povstání Mau Mau, vedený zejména Kikui, spojený se smrtí takřka 12 000 vzbouřenců a jejich internací do koncentračních táborů, završený vítězně roku 1963 vyhlášením nezávislosti. Prvním prezidentem se stal Jomo Kenyatta z kmene Kikujů (po kterém je pojmenováno i mezinárodní letiště v Nairobi, kam se vši pravděpodobností doletíte).

Úředním jazykem je zde jednak angličtina, kterou jsou psány i veškeré nápisy, billboardy apod., pro udržení a respekt k tradici pak je druhým jazykem svahilština.

Obyvatelstvo

V Keni žijící Afričané zastupují přibližně sedm desítek etnických skupin. Nejpočetnější je kmen Kikuyu (zmíněný i ve filmu Vzpomínky na Afriku, kdy Meryl Streep říká: „Moji Kikujové...“), další významné kmeny jsou Luhya, Luo,

Kalenjin, Kamba, Meru, Kisii, Turkana a další. Asi nejznámější jsou však Masajové a Samburové. Výraznou menšinu tvoří nepůvodní obyvatelstvo, tedy Asiaté, Evropané a Arabové.

Náboženství

V Keni je jako většinové praktikováno křesťanství, a to jak protestantské, tak luteránské, římskokatolické aj., což je logický výsledek letitého působení misionářů při osidlování evropských kolonií. Jedinečný zážitek je slyšet zpěvy gospelů z místních kostelů, které vesměs vypadají vcelku civilně, tedy jsou to spíš modlitebny, jejichž účel definuje především kříž ve štítu stavení.

Narazíme zde ale i na islám, některá města a jejich okolí jsou vysloveně populací jejich vyznavačů většinová (např. Isiolo severně od Nairobi, nebo západně ležící Narok s impozantní mešitou). Jelikož se jedná především o sunnity, nelze je spojovat s extrémními formami islámu, nicméně je jich počet a tím možné riziko budoucího terorismu narůstá. Stejně tak se zde vyskytují hinduisté a samozřejmě své místo mají tradiční africká náboženství, přežívající mezi některými kmeny. Zda se praktikuje woodoo se lze jen konspiračně v tichosti domnívat, jde především o komunikaci s duchy zemřelých předků.

A nyní již náhled na zásadní parky a rezervace v Keni

NP NAIROBI

Jak název napovídá, najdeme tento park přímo na okraji hlavního města. Dovolil bych si ho tak trochu nedoporučit, pokud oku a objektivu návštěvníka nelahodí pohled na žirafy s výškovými budovami v pozadí. Nicméně další „výhodou“ parku je relativně vysoké vstupné a pak možnost sledovat železnici, přímo parkem vedoucí. Rozlohu má park 117,2 km² a od Nairobi je vzdálený ani ne sedm kilometrů.

Jeho priorita je však například ve vyhlášení coby NP již v roce 1946, čímž je nejstarším parkem, který v Keni existuje. S jeho vyhlášením byl spojený odsun Masajů pasoucích tam svá stáda, kteří dostali náhradní půdu. Iniciátorem

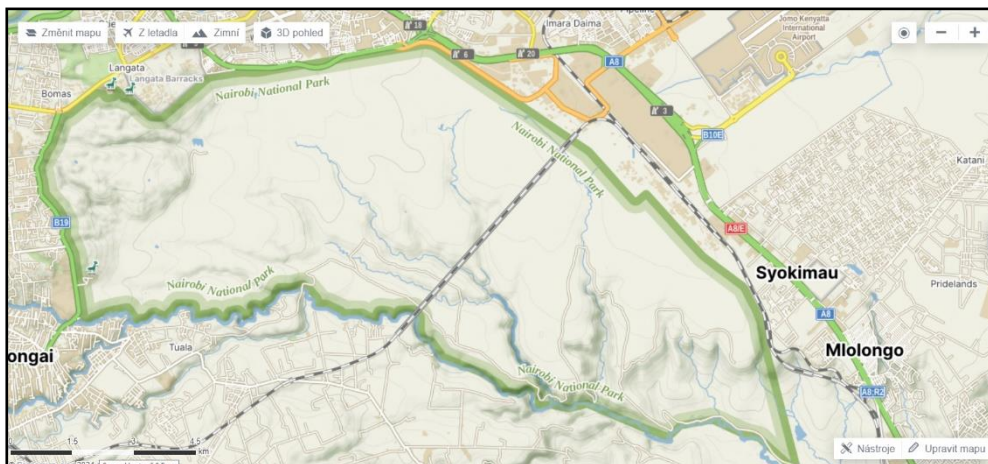
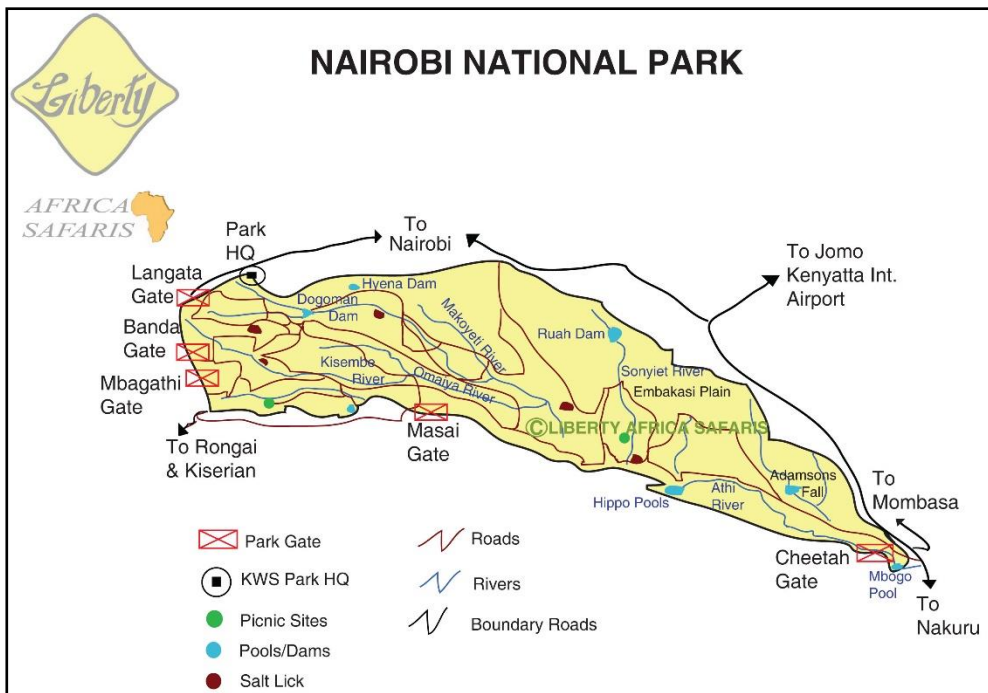
vyhlášení parku byl ochránce přírody Mervyn Cowie, rodák z Nairobi a do roku 1966 ředitel parku. Jak patrné ze jména tohoto bojovníka proti lovu divoké zvěře, byť v Africe zrozen, byl potomkem skotských farmářů, kteří se přestěhovali nejprve do jižní Afriky a později přesídlili do Keni. Vyrůstal v hliněné chatrči 30 mil od Nairobi, po studiích tam absolvoval na Brighton College a Oxfordu v Anglii. Po návratu do Keni v roce 1932 byl zděšený stavem oblasti zdecimované po pro zábavu a trofej lovené zvěře a podnikal kroky k její záchraně, což se nelíbilo britské koloniální vládě. Sám byl aktivním při povstání Mau Mau v roce 1953. V roce 1970 byl hlavním poradcem Světového fondu na ochranu přírody.

Velkým mezníkem v popularizaci boje proti pytláctví byl rok 1989, kdy zde tehdejší prezident Daniel Toroitich arap Moi (Jomottův nástupce, předtím jeho viceprezident) nechal veřejně spálit dvanáct tun slonoviny, zabavené na černém trhu. Nicméně tento politik byl v roce 1999 obviněn Amnesty International a zvláštní komisí OSN za porušování lidských práv a korupci. Jeho nová kandidatura na prezidenta byla spojena s nebyvale velkými veřejnými protesty v Nairobi.

Takže tento park je spojen s jedním kontroverzním prezidentem a s jedním „Velkým bílým mužem“, jehož srdce zapáleně tlouklo (a věku 87 let podlehl infarktu 19. 7. 1996) pro africkou divočinu, pro jejíž záchranu spoustu udělal.

Ovšem takto jaksi „divokou“ Afriku za mne raději ne:

Mapa parku a sken z Mapy.cz - tá čára z bílých a černých obdélníků, vedoucí skrz park od jihozápadu k severovýchodu, je železnice

Video: NP Nairobi: https://www.youtube.com/watch?v=D_TfMNiNK9w

NP ABERDARE

V tomto případě se jedná o pralesní horský park, charakteristický hustým porostem a výskytem zvěře pro podobné klimatické podmínky typické. Nadmořská výška v parku Aberdare se pohybuje od 1 952 do 3 894 metrů nad mořem a teploty dle místa pobytu klesají o přibližně $6,5^{\circ}\text{C}$ na každých 1 000 výškových metrů, čímž v parku existují značné teplotní rozdíly. Slunné počasí není zpravidla na denním rozvrhu, bývá spíše chladnější s výskytem mlh a přepchává zde i v období sucha. I proto je park hlavním zdrojem pitné vody pro Nairobi, od kterého je vzdálený přibližně 200 kilometrů.

Stran historie parku – skotský geolog a průzkumník Joseph Thomson narazil roku 1884 právě na toto pohoří, domorodci zvané nazývají Nyandarua. Mezi jeho objevy patří i vodopády (mimo areál dnešního parku), nazvané po něm Thomsnovy vodopády. Když přeskočíme mávnutím kouzelné hůlky, či otočením Arabelina prstenu v čase, dostaneme se do roku 1952, kdy zde – rok po vyhlášení 300 km² čítající oblasti za Národní park, zastihla britskou princeznu Alžbětu v doprovodu manžela zpráva o smrti jejího otce, krále Jiřího VI., který skonal 5. února uvedeného roku.

Budoucí královna Alžběta při návštěvě Keni v roce 1952

Jelikož prales zakrývají husté koruny bujně rostoucích stromů, již od oněch časů jsou oblíbené tzv. stromové hotely, tedy ubytování vybudovaná na vyvýšených pozorovacích místech vysoko v korunách tamní vegetace.

Právě v tomto Treetops hotelu, tedy hotelu v koruně 300 let starého fíkovníku, pobývala Alžběta před návratem do Sagana Lodge, kde přečetla zprávu o smrti otce

Snad nejznámější v tomto parku je v současnosti hotel **The Ark**, vystavěný po vzoru Noemovy archy. Přístup k němu je po dřevěné lávce a samo ubytování poskytuje ložnice na čtyřech podlažích. Výhled na napajedlo umožňují jak zasklená, tak venkovní terasa a nejlepší snímky umožňuje pozorovatelná v úrovni země.

Cestu k The Ark obvykle začíná v objektu a parku Country Clubu Aberdare, ovšem rozhodně se nejedná o jakousi Stodolu Michala Tučného, jak by mohl mylně našinci evokovat název, jedná se o s místní kulturou spojené prostory, kde návštěvníky při příjezdu uvítá tradiční zpěv domorodých žen.

Pohled do údolí od hotelu Country Club Aberdare

Veselá historka z natáčení: I když k Arše Noeomově je to nějakých sedmnáct kilometrů, řidič minibusu – současně „ranger“, kterým jsou tam shromáždění cestovatelé dopravováni, upozorní, že to bude trvat asi 45 minut, jelikož cesta je pojatá (a tím pádem v pobytu i placená) jako game drive, tedy safari vyjížd'ka. Takže hned pár metrů od hotelu se koná v areálu zahrady první zastávka a afričtí zelenáči, kteří předtím během vyčkávání na transfer po obědě (kde si můj spolucestující Laco vybral rybu, unikátní tím, že krom hlavy s vyvalenýma očima a kostí masa mnoho nepobrala), chtivě fotografují zahradou se potulující pávy a sbírají si jejich pera coby suvenýr na pravou africkou zvěř, jaksi netušíce, že tento indický pták má s Afrikou společného asi jako nosorožec nebo slon s Řípem. Po celou dobu jízdy užaslí turisté obdivně zírají na dvě prasata bradavičnatá a o kus dál na pět buvolů. Nicméně za povšimnutí stál nenápadný lesoň, pro ony experty na divočinu zjevně antilopa jako antilopa, ovšem prezentovat

tuto zdlouhavou jízdu jako game drive se jeví poněkud až drzé – mnoho z dočasných hromadných spolucestujících má za sebou jistě již návštěvu skutečné divočiny, v našem případě, a to i stran poznávání Afriky panic Laco, si vychutnal konkrétně Ol Pejetu a Samburu. No nic, dalo se to přežít, ale mají to tam tak nastavené, náš řidič Bosco, expert specializovaný na fotografické a filmařské klienty, si pro nás směl přijet až ráno. Ještě tak nevidět v The Ark ruch u napajedla, honilo se mi hlavou, tak je to dojmů dosti prosté zastavení. Afričtí bohové naštěstí mé modlitby vyslyšeli a hned po ubytování bylo na co koukat (i když stejně slony mám raději zcela neplánovaně, byť jsem jich viděl dobré stovky).

Lesoň (na obrázku výše) dorůstá zhruba 90 cm, délka jeho těla se pohybuje mezi 1,1 – 1,5 m a dosahuje hmotnost mezi 30 až 80 kg. Samice z populací žijící v křovinatých oblastech jsou světle žlutohnědé, samice z lesních populací mají rudý odstín. Samci obou populací jsou tmavě hnědí (s odstínem podle několika poddruhů). Barva srsti s věkem tmavne a staří samci mají srst zbarvenou do černa a bílé skvrny na ní jsou tudíž pak více nápadné. Obě pohlaví mají na bocích několik bílých pruhů a skvrn. Čenich je také bílý. Rohy mají pouze samci, mají jen jedno kroucení a mohou dosahovat na délku více než půl metru. V divočině je aktivní téměř celý den, přičemž čas od času odpočívá ve stínu stromů. Většinou

žijí osamoceně, ačkoli byly zaznamenány i případy, kdy tyto žily antilopy v páru. Pokud je lesoň vyrušen predátorem, zvláště leopardem, a zrovna se nachází v hustém lesním porostu, nehybně stojí a spoléhá na své zamaskování. Občas se ve vysoké vegetaci skrčí a čeká na vhodnou příležitost k útěku, přestože není dobrým běžcem. Pokud je vyrušen v otevřených lokalitách, snaží se pomalými pohyby dostat do nejbližšího úkrytu.

Napajedlo u The Ark je osvětlené i v noci, takže i nespavci se mohou přesvědčit, zda se něco kolem vody a lizu děje.

Zasklená terasa a venkovní pozorovací plošina

Pohled z přízemního „bunkru“

V 17 hodin je umožněno zájemcům pozorovat život u plošiny pro krmení pralesních ptáků – popravdě, dřevěná oproti plechové by byla asi estetičtější, ale setkání s množstvím myšáků a s plachým, leč nepřehlédnutelným turakem chocholatým to vynahradí. Samozřejmě nechybí různí snovači, zato nikdo z neplánovaných spolecestujících z minibusu našťastí pozorování rušit nedorazil.

Myšáci hnědokřídli, turako chocholatý a snovač černolící

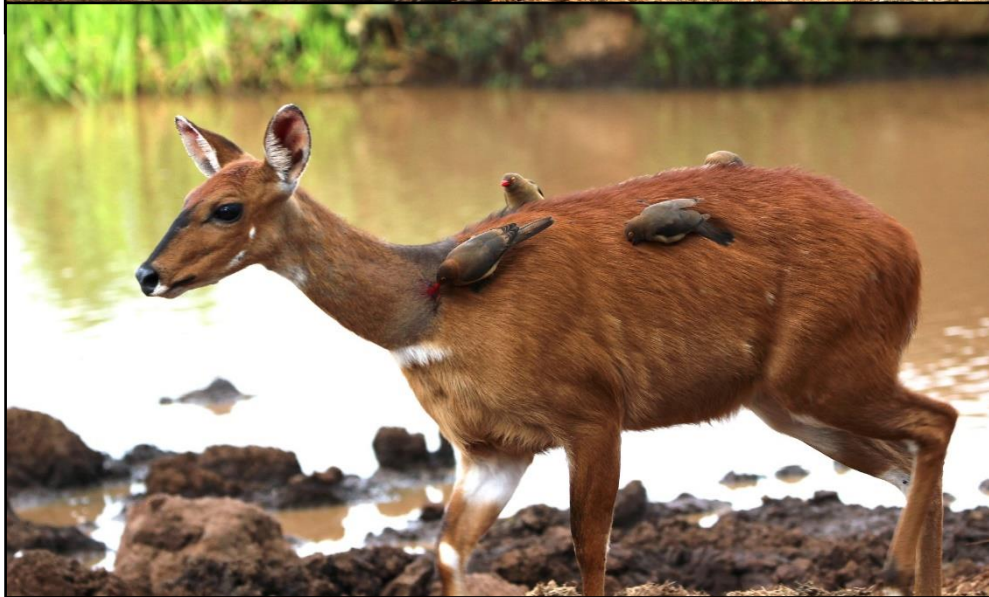
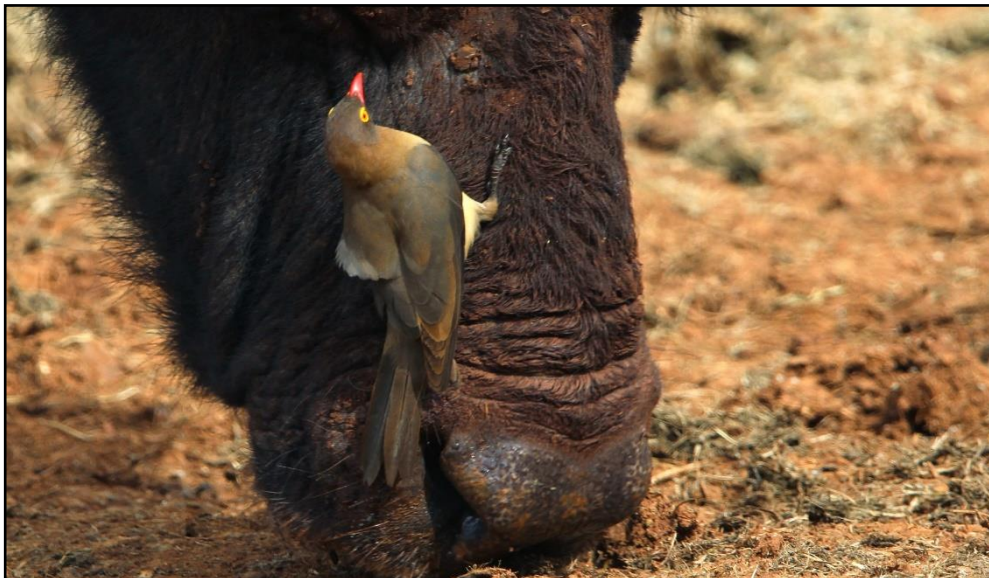
Běžnému Evropanovi termofor nachystaný v nohách postele je poněkud nadbytečným komfortem, noci jsou zde naopak po cestě žhavou africkou krajinou pro našince příjemné. WiFi je zde dostupná pouze ve společných prostorách, kde je celodenně zdarma káva a čaj.

Hlavním magnetem děje u napajedla jsou stáda slonů a buvolů. Ovšem je otázkou štěstí, zda při jednodenním pobytu opravdu sloni dorazí. I proto je lepší naplánovat si pobyt na delší dobu a spojit ho s poznáváním pralesa, kde lze například podniknout výlety k vodopádům. Sledoval jsem pro zajímavost cca měsíc před odletem tamní webkameru a mnohdy opravdu toho dvakrát moc vidět nebylo – často sem tam antilopa, osamělá hyena nebo pár buvolů, jindy v počtu přehojném sloni, a to i na horizontu. Komu náhoda dopřeje, podaří se mu zahlédnout vzácné pralesní prase.

Někdy ovšem se poštěstí a sloni se zde pohybují dlouho do noci. Nad ránem je možné zastihnout východ slunce nad Mount Kenya a sledovat, co se děje v tuto časnou denní dobu. Oku neunikne činnost klubáků, což jsou ptáci, zbavující zvířata obtížných parazitů. Ovšem někdy to dojde tak daleko, že jim způsobují

rány, z kterých pijí krev, a stávají se tak víc než obtížní, navíc otevřená rána může být zdrojem infekce.

Klubáci v akci

Pár slov o zmíněných ptácích

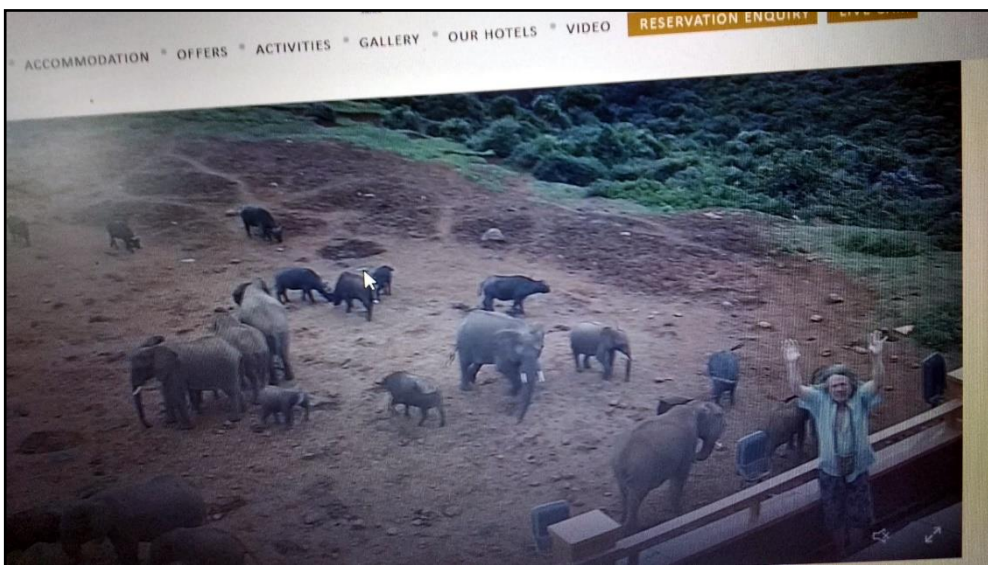
Ptáků bylo v Aberdare zaznamenáno celkem 290 druhů. Podíváme se však pouze na výše vyobrazené.

Myšák hnědokřídlý patří do řádu myšáků, je endemickým – tedy pouze v daném místě se vyskytujícím, druhem pro Afriku. Dorůstá velikosti mezi 30 až 40 cm a dosahuje hmotnosti 45 až 75 g. Jeho výskyt je rozšířen převážně v oblasti střední, východní a jižní Afriky, kde obývá tropické lesy, deštné lesy a křovinaté plochy, městská sídliště, parky, či zahrady. Na zimu nemigruje, obývá stále stejnou oblast. Rozdíly mezi jednotlivými pohlavími nejsou. Řadí se mezi zranitelné druhy. Jako ostatní myšáci tvoří často skupiny po 4 – 20 ptácích. Zejména ty, tvořené páry a menším počtem nedospělých jedinců, spí spolu namačkání k sobě v chumáči visícím na větvi. Vzájemně si čistí peří a dokonce poskytují potravu. Bývají považováni za zemědělské škůdce a jsou pak často v zahradách a na zemědělsky využívaných plochách úplně vyhubeni. Myšáka chová např. zoo Praha.

Turako chocholatý je pestře zbarvený, středně velký stromový pták s dlouhým krkem a ocasem, kratšími okrouhlými křídly a širokým silným zobákem. Na hlavě má vztyčitelnou, ze stran zploštěnou chocholku, díky které získal svůj druhový název. Samec se od samice neliší velikostí ani zbarvením. V měkkém peří je přítomno barvivo turakoverdin, které zbarvuje peří do zelena, a turacin, které barví letky do purpurova, obě barviva obsahují měď. Turako není dobrý letec, ale díky přikloubení třetího prstu, který může natočit dopředu i dozadu (semizygodaktylní končetina), se neobyčejně obratně pohybuje ve větvích stromů. Ptáci se dorozumívají drsnými zvuky, které jsou slyšet na značnou vzdálenost. Turako chocholatý je aktivní ve dne a pohybuje se zejména v korunách stromů, kde hledá potravu. Je téměř výhradně býložravý – v hnízdní době také krmí mladá hmyzem. O vejce i mláďata se pečlivě starají oba rodiče. Značně vyvinutá mláďata jsou krmena vyvrhovanou potravou. Hnízdo opouštějí před vzletností a obratně lezou v okolí hnízda.

Klubák žlutozobý i červenozobý je středně velký 20 cm zpěvný pták z čeledi špačkovitých. Zdržuje se vždy v těsné blízkosti pasoucích se stád velkých sudokopytníků, z jejichž srsti vybírá malé bezobratlé živočichy. Živí se i jejich krví, čímž zvířatům způsobuje malé otevřené rány, které jsou lákadlem různých parazitů. Klubák žlutozobý hnízdí ve stromových dutinách vystlaných chlupy skotu. Snůška obsahuje 3 – 6 vajec. Během období rozmnožování tvoří tito ptáci velká hejna.

[ZDE](#) je k sledování nonstop live přenos života u napajedla na webkamerě

Není problém se zdarma přes Messenger, nebo WhatsApp domluvit a zamávat na dálku domů blízkým, sledujícím výše zmíněnou webkameru v The Ark

Rada k uvedenému vizuálnímu telemostu z Aberdare – jelikož na terase není signál WiFi, praktické je domluvit se chvilku předtím, že třeba jen prozvoníte, až budete pózovat před kamerou (ona i SMS stojí přes 14 korun, minuta hovoru 61 korun). Strategické místo je u pravého konce terasy a pokud budete mít štěstí a vaše manželka nebude mít v danou chvíli ji zaměstnávající – samozřejmě údajně

dámskou, návštěvu, tak vaše drahá vám na památku udělá sken obrazovky (namísto ne až tak kvalitního nafocení na mobil, jak vidno výše).

I když je zmiňováno, že Národní park Aberdare, mající rozlohu 776 km², je domovem celé tzv. velké pětky, není to ani náhodou vhodný a reálný cíl pro její pozorování. Buvoli a sloni se tu vyskytují běžně. Leopardi a lvi jsou zde vzácní a o nosorožci si možno nechat leda zdát.

Rozhodně zde nenarazíte ani na elegantní královny pouště žirafy, ani na zavalité tlustokožce hrochy, stejně jako na jinak v Amboseli nebo Masai Mara běžné pakoně, jak dokladuje i tabulka s výskytem oblíbených druhů. Abundant značí hojný výskyt, common běžný, occasional občasný, rare vzácný – to je opravdu jen velký zázrak uspět a none se rovná s absolutní jistotou nule, pokud dané zvíře neuteklo někde z cirkusu.

● Abundant ● Common ● Occasional ● Rare ● None					
					
Elephant ● Common	Giraffe ● None	Hippo ● None	Buffalo ● Common	Zebra ● None	Wildebeest ● None
					
White Rhino ● None	Black Rhino ● Rare	Lion ● Rare	Leopard ● Rare	Cheetah ● None	Hyena ● Common
					
					Wild Dog ● None

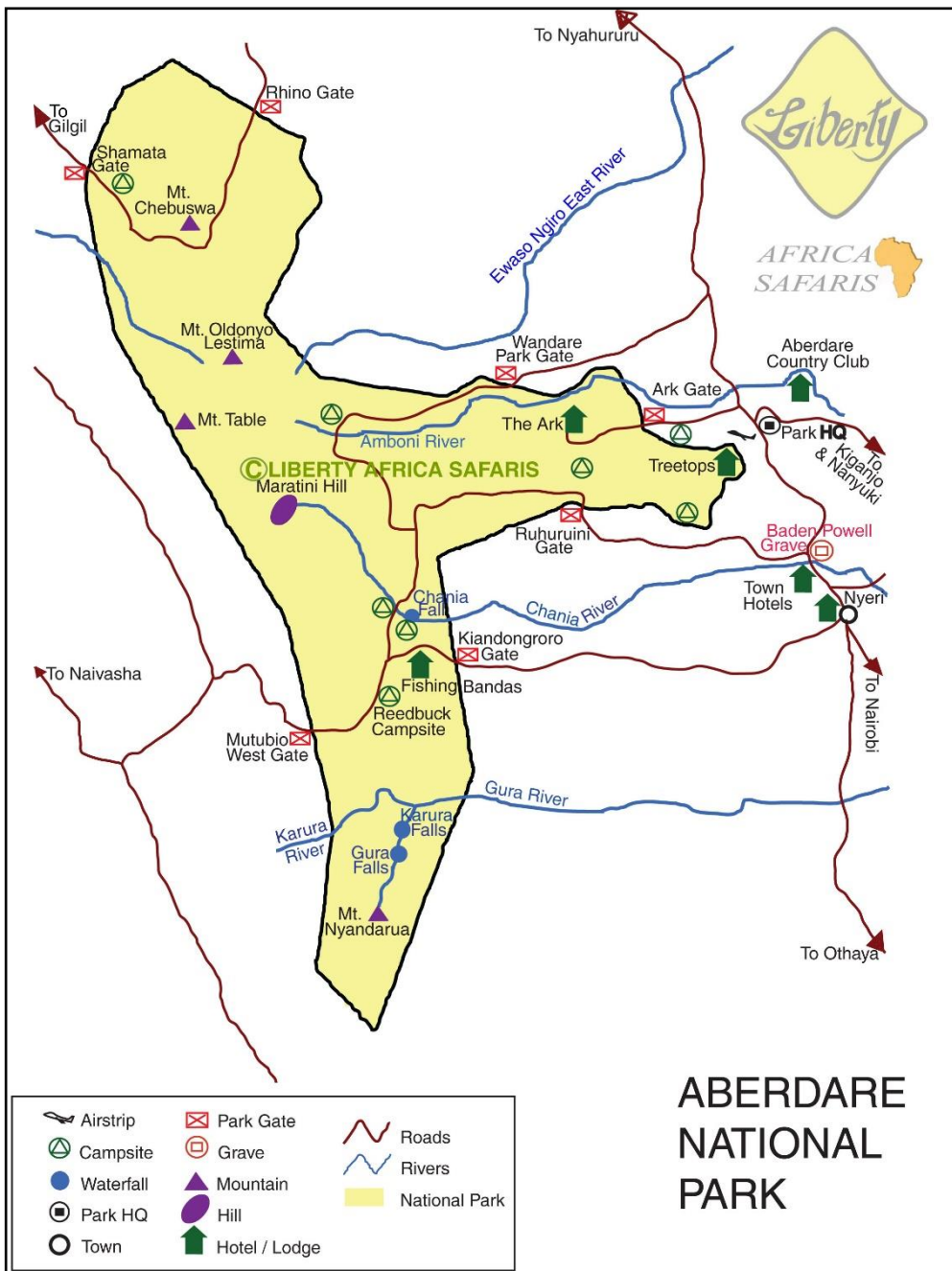
Komu se ale poštěstí, může u napajedla zahlédnout vzácné prase pralesní

Video: NP Aderbare: <https://www.youtube.com/watch?v=dBDPM-umYu0>

NP Aberdare umožňuje výlety k tamním vodopádům. Záleží tedy na času, vyměřeném pro poznávání pohoří Aberdare i následnému směru cesty po opuštění parku – kdo přejíždí např. do NP Lake Nakuru, má přímo u silnice, již za okrajem parku, možnost pokochat se Thomsnovým vodopádem. Ovšem zapomeňte na klid a pohodu pro vychutnání, vodopád se nachází na okraji města Nyahahuru a ruch je tam málem jako na pražském mostě císaře a krále Karla IV., počínaje turisty a těžko lze definovat obvyklou vlezlost domorodců, že ruch končí decentně obtěžujícími prodavači suvenýrů. I sama vyhlídková plošina má k romantice trochu daleko.

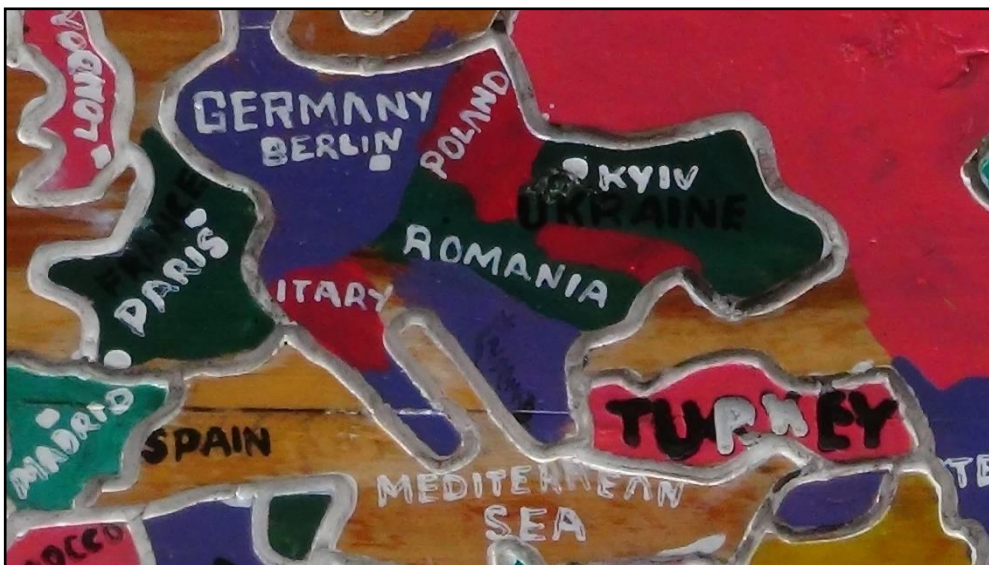
V samotném parku – jak vidno i z mapky parku níže, pak je možné vyrazit k vodopádům Chania, Karura a Gura. Vybrat si alespoň jeden z nich je rozhodně

lepší volba, nejen pro intimní setkání s padající vodou, ale i pro samotnou cestu pralesem, odlišnou od rušné silnice spojující města Nyeri a Nyahahuru.

Na přístupové lávce, kde je i plošina na krmení ptáků, je tato mapa světa

Při pohledu na srdce Evropy zaskočila jak Čecha, tak Slováka – hledej, co chybí!

Tak mi jím tady zachraňujeme nosorožce a tohle za to máme 😊

Pod krmítkem nacházejí tam spadanou potravu i jiní mlsouni

V tomto případě se jedná o na nás z hloubky zírající **promyku bažinnou**, největší z čeledi promykovitých. Dosahuje maximální délky jeden metr a váhy až 4 kilogramy. Její anglický název water mongoose, tedy vodní mangusta, napovídá, že do stejné čeledi patří i ostatní mangusty, tedy drobné africké šelmy. Vyskytuje se ve vlhkých biotopech s nadmořskou výškou do 2 700 m.n.m., takže prales Aderbare je pro ni jako stvořený, stejně coby všežravci jí vyhovují ptáky shozené kousky ovoce. Oproti jiným mangustám se jedná o samotářskou šelmu (přesto se pod krmítkem motaly až tři najednou).

Její nejběžnější příbuzné mají zcela odlišný způsob života. **Mangusta jižní** dosahuje délky těla 18 - 28 centimetrů, je tudíž naopak dokonce nejmenší africkou šelmou, hmotnost kolísá mezi 300 - 600 gramy. Udržují mutualistický vztah (vzájemně prospěšný) se zoborožci - ti varují tyto mangusty před šelmami,

a s paviány – s těmi si dokonce hrají. Společně hledají potravu a varují se před nebezpečím. V termištích hledají mangusty potravu a úkryt a odcházejí teprve, když je zdroj potravy vyčerpán. Požírají také vejce a tvrdé brouky, přitom si pomáhají tlčením o kameny, aby otevřely skořápku nebo krunýř.

Smečku vede dominantní, dalo by se říct královský pár – pouze královna rodí mláďata, ostatní samice jí jen pomáhají s jejich výchovou. Jestliže se narodí mláďata i jiné samice, jsou zabita. Na druhou stranu všichni ze skupiny si společně hrají a starají se nejen o mláďata a nemocné. Mangusty byly také pozorovány, jak vybírají klíšťata a další parazity prasatům.

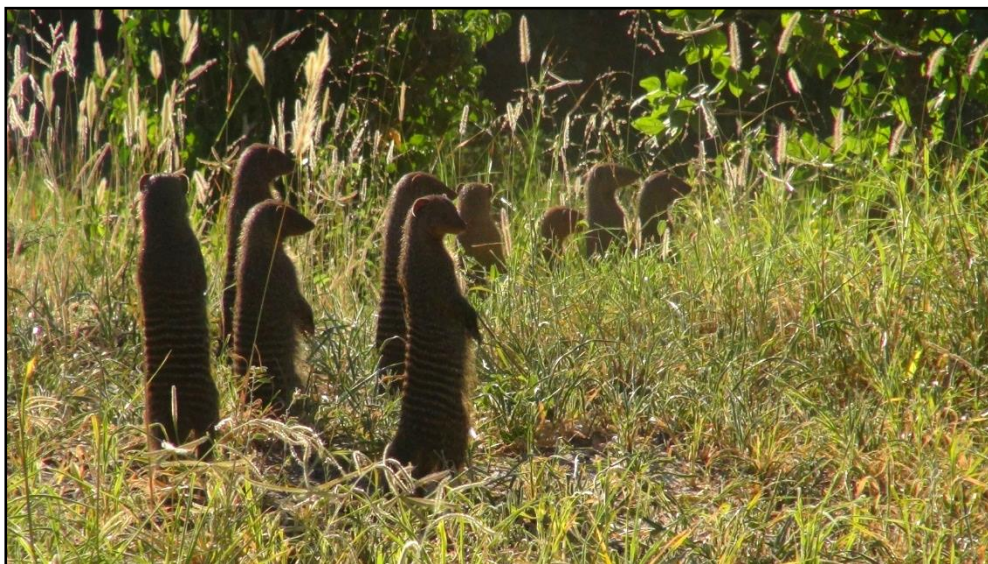

Stávají se potravou šakalů, dravých ptáků, domácích i divokých psů, karakalů, gepardů, medojedů, krait, jedovatých hadů, ale i dalších druhů mangust. Mohou běžet rychlostí až 60 km/h, tato rychlost jim umožňuje vyhnout se třeba i útoku hada. Dožívají se okolo 20 let.

Mangusta žíhaná je denní zvíře, v horkých dnech je aktivní jen během rána nebo večera. Přes noc se ukrývají ve stromových dutinách, skalních puklinách

nebo norách, které si buď samy vyhrabou nebo obsadí po jiném zvířeti. Je to společenská šelma, která se toulá v rodinných skupinách čítajících až 30 zvířat. Pokud počet jedinců ve skupině přesáhne hranici 40 zvířat, obvykle se skupina rozdělí na dvě menší, které tvoří obvykle 15 až 20 jedinců.

Mezi nejhlavnější členy skupiny patří dominantní samec a tři nebo čtyři dominantní samice. Živí se bezobratlými, zvláště hmyzem, žábami, vzácněji i hlodavci. Většinu své kořisti usmrcuje ostrými drápy, které jí slouží podobně jako dýky. Někdy se živí i kořeny a ovocem, mezi její oblíbená lehká jídla patří ptačí vejce, která rozbíjí válením přes kameny. Nebezpečnou kořist produkující jedovaté látky, jako jsou stonožky a žáby, nejprve oválí na zemi a až potom sežerou. Nebojí se napadnout ani kobru, kterou usmrcují ukousnutím hlavy. Stěhují se do jiného úkrytu každé 2 – 3 dny. Když není v blízkosti žádný úkryt, skupina přenocuje tak, že si jedinci lehnou na sebe s hlavami směrem ven.

Veselá historka z natáčení: Laco, pokaždé když zahlédl panáčkující mangusty žíhané, radostně hlásil, že vidí surikaty. Stal se tak objevitelem nového živočišného druhu – surikata Lacova (Suricata LacoZacheys) ☺.

Thomson Falls je vodopád s výškou přepadu cca 75 metrů

Oproti zastavení u tohoto vodopádu zcela jinou cestu nabízí výlet k těm pralesním. Ve vyšších nadmořských výškách ji lemují bambusové lesy a tzv. afroalpská rašeliniště. Nejokázalejší jsou vodopády Gura Falls a Karurua Falls, považované za ty nejkrásnější vodopády v Keni. Gura ohromují svou výškou dosahující dobrých 100 metrů, Karuru se nacházejí uprostřed divokého pralesa a padají ve třech kaskádách z výšky 117 metrů, 25 metrů a v závěru 130 metrů. Za zastavení ale stojí zrovna tak ale menší vodopád, jako na řece Chania.

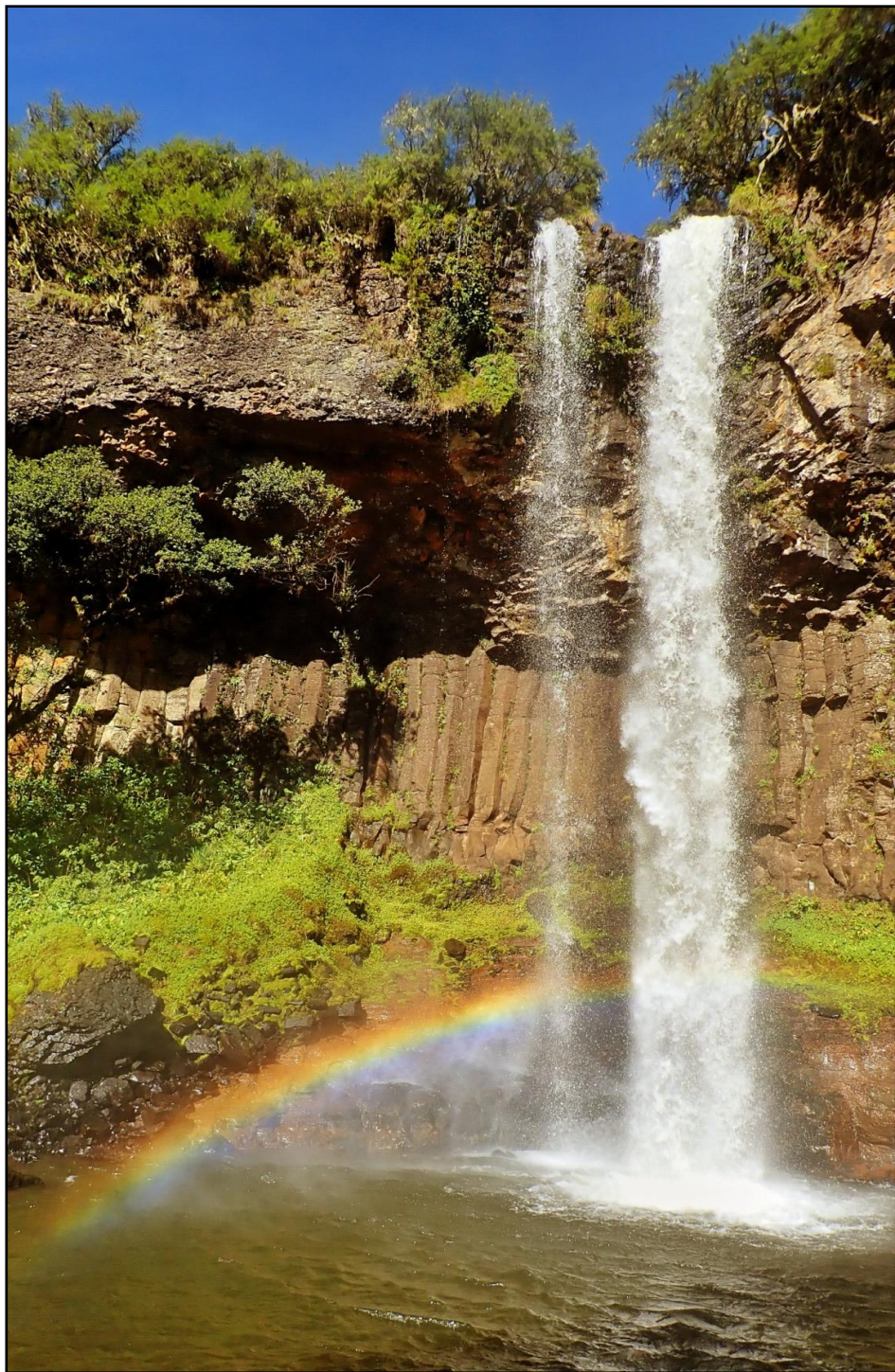
Cestou je údajně šance narazit na slona pralesního, teprve v roce 2010 potvrzeného jako samostatný druh slona, od slona afrického výrazně odlišného – dle odborníků třeba jako slon indický od mamuta. Zda se nám tedy vprostřed pralesa opravdu podařilo spatřit slony pralesní si s jistotou tvrdit nedovolím, nejsem takový odborník, ale i kdyby šlo o běžné slony pralesem se toulající, bylo to milé setkání. Poznávacím znakem má být u pralesního menší velikost a odlišný tvar ušních boltců.

Otázka pro experty – je to slon pralesní, nebo slon africký v africkém pralese?

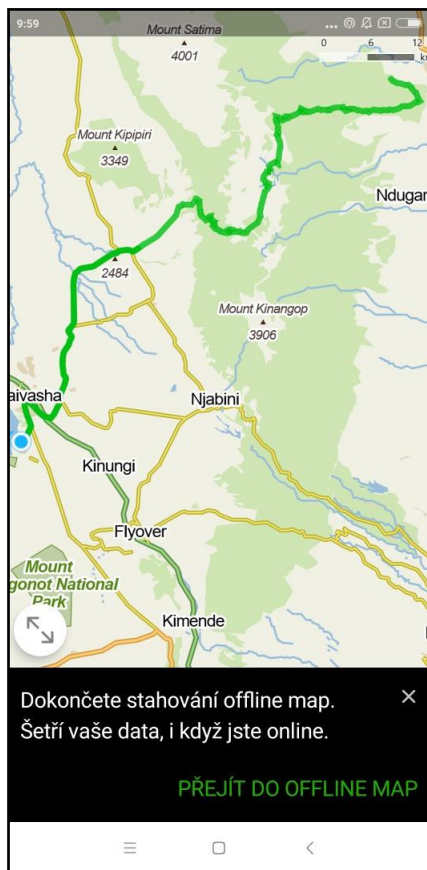
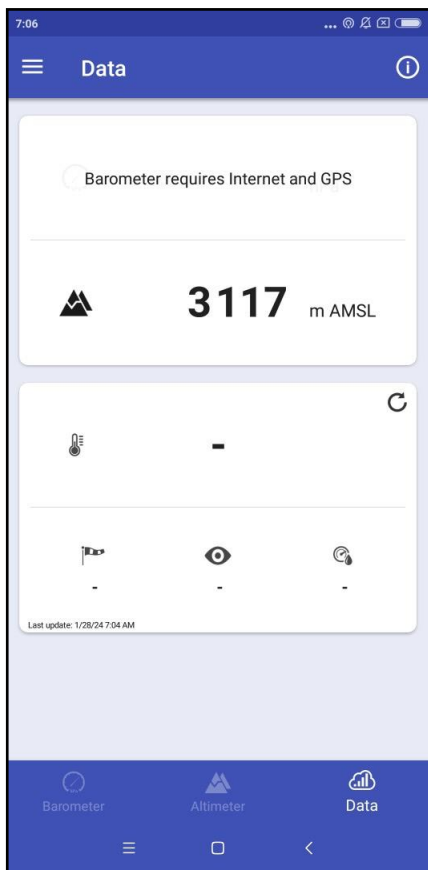
Jelikož naši další plánovanou zastávkou bylo mně již dobře známé Lake Naivasha, zvolili jsme v tom směru ležící vodopád Chania na řece, která mu dala jméno. Cestou se během stoupání do hor otevírají nádherné výhledy na Mount Kenya a do bujnou vegetací pokrytého údolí.

Vodopád Chania je živoucím, lomoživým a duhou obklopeným důkazem, že co je relativně malé, může být hezké ☺. Pokoušel jsem se vlézt do vody pro natočení akčních podvodních záběrů s na hlavu padající vodou (jako např. v Tanzanii v NP Arusha), ale voda byla toho dne poněkud chladná, tak zůstalo jen u zanoření kousek od okraje vodní plochy pod vodopádem. Navíc to nebylo po nočním letu, kdy se mi do kufru přemístil obsah plechovky s plzní jako v Tanzanii, takže na přírodní práce jsem tentokrát netrval.

Video: vodopád Chania <https://www.youtube.com/watch?v=7Wc98jIYXao>

Skeny praktických offline aplikací – barometr s dosaženou nadmořskou výškou a Mapy.cz, spuštěná funkce „stopař“, zaznamenávající trasu

Zajímavosti související s Aberdare

Té noci, kdy otec princezny Alžběty zemřel, ještě než byla událost známa a oznámena, doprovodil sir Horace Hearne, tehdejší hlavní soudce Keni, princeznu a jejího manžela prince Philipa na státní večeři v hotelu Treetops. Poté, co se následující den dozvěděla nová královna zprávu o smrti Jiřího VI., okamžitě se vrátila do Británie. Slavný lovec Jim Corbett (v Indii předtím zabil několik lidožravých tygrů - ovšem nejen je), jehož princezna pozvala, aby je doprovázel během jejich pobytu jako ochránce v divočině, napsal - trochu nadneseně, do knihy návštěv: *Poprvé v historii vylezla mladá dívka jednoho dne na strom jako princezna o poté, co prožila to, co popsala jako svůj nejnapínavější zážitek, slezla ze stromu další den jako královna. Bůh jí žehnej!*

Původní Treetops Hotel (prvotně to byla plošina s dvoupokojovým domkem, později se hotel rozrostl na objekt s 35 pokoji) vypálila během povstání Mau Mau v roce 1954 KLFA, což je zkratka pro Kenya Land and Freedom Army. V oblasti Aberdare se totiž usadil a ukrýval Dedan Kimathi, vůdce povstání Mau Mau. Hotel byl později obnoven a ve finále nedávno, v říjnu 2021, definitivně uzavřen.

V době jeho slávy zde pobýval například zakladatel skautského hnutí Lord Baden-Powell (krom jiného nositel československého řádu Bílého lva, předaného mu Janem Masarykem), který si poblíž nechal v areálu hotelu The Outspan vystavět chatu pojmenovanou Paxtu (dnes je v ní malé skautské muzeum). Tam žila Baden-Powellova manželka Olave i Corbett - trochu paradoxně popisovaný coby lovec a ochránce přírody (na stará kolena se totiž polepšil, možná, aby na nich nemusel za trest klečet). Jejich hroby jsou nedaleko sebe na hřbitově v Nyeri.

Mezi další slavné návštěvníky patřili Charlie Chaplin, herečka Joan Crawford nebo Paul McCartney, který v roce 1966 při návratu ze safari během letu z Nairobi do Londýna dostal vizi o představě následně nahraného alba Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band.

Hroby Baden-Powella a jeho ženy a Jima Corbetta v Nyeri

Jim Corbett s tygrem zvaným Bakalář, který nikdy nikoho prokazatelně nezabil – asi mu časem došlo, že zvíře je také živý tvor a stal se jejich ochráncem

OL PEJETA CONSERVANCY

Pokud pokračujeme z NP Aberdare dál na sever, po nějakých 80 km od The Ark se kousek na východ od hlavního tahu nachází tento unikátní park, který pod Národní parky nespadá, jelikož se jedná o soukromou rezervaci, vedenou coby chráněná oblast. Ol Pejeta se nachází asi 300 kilometrů severně od Nairobi, a to na vzdáleném na úbočí horského masívu Mount Kenya v zemědělské oblasti zvané Laikipia. Majitelé velkých farem se už delší dobu zaměřují i na ochranu životního prostředí a divokých zvířat, a to včetně veškerých tamních predátorů. Dokazují tak v praxi, že soužití zdánlivě nesmiřitelného zemědělství a ochrany divoké přírody je možné. Region je proto vyhledávaným místem vědců a studentů z celého světa.

Chráněná oblast Ol Pejeta ležící přímo na rovníku (jeden značený bod rovníku míváme na silnici před Nanyuki, zásadní je ten přímo v rezervaci, další je možné překročit za Nyanuhuru) je nejvýznamnější soukromou rezervací ve zmíněné oblasti. Od roku 2004 ji vlastní mezinárodní nevládní ochránářská organizace Fauna & Flora International, která má sídlo v britské Cambridgi. Možná je za tím nějaké hnutí svědomí za to, co britské impérium v relativně nedávných časech v koloniích napáchalo, nicméně každopádně je to chvályhodný počín.

Chráněná oblast Ol Pejeta se rozkládá se na ploše 360 km² – což se dá srovnat s rozlohou našeho Krkonošského národního parku. Část pokrývají travnaté savany s minimem stromů, další část řidká nebo hustší buš a nejmenší část pak převážně nikterak dominující akáciové lesy. U vodních toků Ngobit a Ewaso Ng'iro je i několik nevysychajících mokřadů.

Ol Pejeta je obklopena velkými kukuřičnými poli. Návštěvníka z našich končin překvapí, že tato plodina je v Africe běžná, jako nám za doby nekonečných pětiletěk a lásky k Sovětskému svazu až na věky. K nám byla importovaná přes zemi Sovětů z Mexika za časů studené války nejvyšším představitelem SSSR Nikitou Sergejevičem Chruščovem, který roku 1959 v rámci upevnění politických vztahů vycestoval do USA, kde navštívil tamní zemědělské farmy.

Tam se doslova zamiloval do kukuřice a myslel si, že našel bájně hospodářské Eldorado, když nahlédl do tajemství úspěchu kapitalistického světa na jedné z farem v Iowě. Jeho heslo: „Vyrašćivajte kukuruzu“, tedy „Pěstujte kukuřici“, je dnes asi již zapomenuté. Stejně tak jsou k vidění políčka se slunečnicemi nebo keříkovými fazolemi, jejichž plody se suší na slunci na rozložených plachtách.

A zpět k samotné Ol Pejetě – aby se zabránilo pytláctví a konfliktům mezi zvířaty a obyvateli, je celá chráněná rezervace oplocená. Pouze několik málo míst na severu zajišťuje pohyb volně žijících živočichů. K vidění je celá velká pětka, čítající stran zde se pohybujících jedinců konkrétně cca 200 kusů slona afrického, víc jak 50 lvů, 20 levhartů, přes 1 000 buvolů a to hlavní, co je zde k vidění, jsou nosorožci. Původní, dnes kriticky ohrožený nosorožec dvourohý, jehož populace v ní díky systematické péči a opakovaným repatriacím dosahuje až 100 kusů, je zde zastoupen nejvíce v celé Africe. Kromě něj můžete narazit i na nějaké z cca 10 kusů pro tyto končiny nepůvodního nosorožce tuponosého – bílého, velkohubého. V zabezpečené části rezervace žijí poslední nosorožci tuponosí severní, někdy označovaní jako nosorožec Cottonův.

Ubytování v Serena Sweetwaters Campu je situované přímo u plotem odděleného napajedla, takže veškerou zvěř, včetně nosorožců, je možné pozorovat jak ze stanů, tak z jídelny. Třešničkou na pomyslném dortu je dominant Mount Kenya na horizontu.

Ovšem setkání s nosorožci při game drive v rezervaci na opravdu volném prostranství je něco mnohem nezapomenutelnějšího. Narazíte zde na samici toulající se s mládětem, osamělého veterána, nebo celou skupinku těchto úchvatných a mimořádně ohrožených tvorů. Kdoví, kolik generací jen uběhne, než tito velikáni afrických savan budou něco, jak dávno vyhybnulí dinosauři.

Své místo zde má památník nosorožcům, kde jsou jejich hroby. A právě zde odpočívá i „náš“ nejznámější severní bílý nosorožec Sudán, poslední samec svého druhu. Ten doputoval do naší vlasti 19. září roku 1975 spolu s dalšími pěti, kdy je k nám dovezl ing. Josef Wágner do jím budovaného safari parku ve Dvoře Králové. Tam Sudán pobýval zhruba čtvrt století, od roku 2009 byl přemístěn do Ol Pejeta za účelem šance na reprodukci. Spolu s ním se sem nastěhovali i jeho dcera Nájin (*1989) a její dcera Fatu (*2000). Bůh africké savany – více o něm se dozvíte v mé knize bajek Afrika legend a skutečnosti, mu asi nebyl nakloněn. Roku 2017 Sudán onemocněl, zanítila se mu noha, trápily ho rozsáhlé léze, projevalo se i nastupující stáří a tak musel být ve věku 45 let dne 19. března roku 2018 utracen. Následně, 1. dubna, mu byl odhalen pomník, při ceremoniálu vlála i česká vlajka. Jeho ostatky putovaly zpět do náhradní „vlasti“, tedy k nám, kde

byl vypreparován a vystaven v Národním muzeu. V roce 2023 opět to, co z něj zbylo, putovalo do Keni, jak bylo dříve dohodnuto.

Přípitek na Sudánovu památku u jeho hrobu a na – snad ne marnou, naději na navrácení tohoto před našimi zraky vymírajícího druhu zpět do africké přírody

Ve volné přírodě byl nosorožce tuponosý (též bílý) severní, naposledy pozorován v roce 2007. Přitom v roce 1960 bylo evidováno 2 300 jedinců tohoto druhu, v roce 1980 již jen pouhých 15 kusů. Pouze u nás, ve Dvoře Králové, se podařilo ho rozmnožit. Dnes se ještě uvažuje o tom, jak získat z posledních jedinců tohoto druhu vhodný reprodukční materiál pro budoucí přenos embryí, vytvořených s pomocí našich vědců. K dohledání je, že se jedná o 14 (jiný zdroj uvádí 22) zárodků, vygenerovaných ze zmrazeného spermatu Sudánova, samce ze San Diega a samce Suniho, uhynulého u nás v roce 2014. Jelikož zmíněné samice nejsou schopny zabřznout – jak z důvodu pokročilého stáří, tak i vzhledem k neúspěšným pokusům o reprodukci, je uvažováno využít k donošení embrya náhradní matky příbuzného nosorožce bílého jižního.

Typickým znakem **nosorožce tuponosého (bílého)** je jeho široká tlama s horním, rovným pyskem. Ta je uzpůsobena ke spásání trávy. Jedná se o druhý

největší druh nosorožce na světě. Nosorožec dvourohý, též nazývaný černý, je menším zástupcem afrických druhů nosorožců. Typickým znakem je horní pysk protažený do špičky. Na rozdíl od nosorožce tuponosého, který spásá trávu, nosorožec dvourohý otrhává lístky a větvičky stromů a větví.

Sudánovi potomci, tedy dcera Najin a vnučka Fatu, se oproti jiným nosorožcům volně v Ol Pejeta netoulají, jsou obě umístěny v přísně sřeženém výběhu

